

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ПРОЕКТ “СПРАВЕДЛИВЕ ПРАВОСУДДЯ”

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ТА КРАЩИЙ ДОСВІД В ГАЛУЗІ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУДДІВ

Контракт № AID-121-C-11-00002

Підготовлено експертами Проекту USAID «Справедливе правосуддя»

ЗМІСТ

НЕЗАЛЕЖНІСТЬ СУДДІ ТА СУДОВОЇ ВЛАДИ: ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ	4
НЕЗАЛЕЖНІСТЬ, НЕУПЕРЕДЖЕНІСТЬ ТА БЕЗСТОРОННІСТЬ СУДДІ ПРИ УХВАЛЕННІ РІШЕННЯ.....	5
НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ЯК ГАРАНТІЯ РІВНОСТІ СТОРІН, ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА	7
НАЛЕЖНА ПОВЕДІНКА СУДДІ.....	8
ЗВ’ЯЗОК МІЖ НЕЗАЛЕЖНІСТЮ ТА ПІДЗВІТНІСТЮ СУДДІ.....	9
ПРИНЦИПИ ДИСЦИПЛІНАРНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО СУДДІ	10
ДИСЦИПЛІНАРНИЙ ОРГАН.....	12
ПОНЯТТЯ ДИСЦИПЛІНАРНОГО ПРОСТУПКУ СУДДІ.....	14
ПОПЕРЕДНІЙ АНАЛІЗ / РОЗГЛЯД СКАРГ НА СУДДЮ	15
ВІДКРИТТЯ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ СПРАВИ ТА ПІДСТАВИ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУДДІ	17
ПРАВА ТА ПРОЦЕСУАЛЬНІ ГАРАНТІЇ СУДДІ	18
ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕВІРОК	19
СЛУХАННЯ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ СПРАВИ.....	20
НЕПРИПУСТИМІСТЬ ПОЗАПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВОГО РІШЕННЯ	21
НЕПРИПУСТИМІСТЬ ПРИТЯГНЕННЯ СУДДІ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА СУДОВЕ РІШЕННЯ	21
ПРОПОРЦІЙНІСТЬ ДИСЦИПЛІНАРНИХ САНКЦІЙ.....	23
ПІДСТАВИ ВІДСТОРОНЕННЯ, ПОКАРАННЯЧИ ЗВІЛЬНЕННЯ СУДДІ	24
САНКЦІЇ.....	26

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ПРОЕКТ “СПРАВЕДЛИВЕ ПРАВОСУДДЯ”

РІШЕННЯ В ДИСЦИПЛІНАРНІЙ СПРАВІ.....	27
СТРОКИ ДИСЦИПЛІНАРНОГО ПРОВАДЖЕННЯ.....	27
ОПУБЛІКУВАННЯ РІШЕНЬ В ДИСЦИПЛІНАРНИХ СПРАВАХ.....	28
ОСКАРЖЕННЯ ДІЙ / РІШЕНЬ В ДИСЦИПЛІНАРНІЙ СПРАВІ.....	29
ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА.....	30
СПИСОК МІЖНАРОДНИХ ДОКУМЕНТІВ.....	31

№	СТАНДАРТИ / РЕКОМЕНДАЦІЇ	ДЖЕРЕЛО
	НЕЗАЛЕЖНІСТЬ СУДДІ ТА СУДОВОЇ ВЛАДИ: ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ	
1	Незалежність суддів - найважливіший принцип і право громадян кожної держави, включаючи суддів. Він має як інституційний, так і індивідуальний аспекти. Сучасна демократична держава повинна бути заснована на принципі поділу влади. Кожний суддя повинен робити все необхідне, щоб підтримувати незалежність судової влади як на інституційному, так і на індивідуальному рівні.	Висновок № 3 (2002) Консультативної Ради європейських суддів для Комітету Міністрів Ради Європи про принципи й правила, що регулюють професійну поведінку суддів, зокрема, етичні норми, несумісну з посадою поведінку та неупередженість – пункт 16
2	Судді є незалежними від виконавчих і законодавчих органів держави.	Монреальська універсальна декларація про незалежність правосуддя (Перша світова конференція по незалежності правосуддя, Монреаль, 1983 рік) – пункт 4
3	Незалежність кожного судді є невідчужуваною. Всі національні та міжнародні органи влади мають гарантувати незалежність судді.	Європейський статут судді, прийнятий Європейською асоціацією суддів у 1993 році – пункт 1
4	Суддя підпорядкований лише закону, він не звертає уваги на політичні партії чи інші групи тиску. Він виконує свої обов’язки вільно від будь-якого зовнішнього впливу та без невиправданих затримок.	Європейський статут судді, прийнятий Європейською асоціацією суддів у 1993 році – пункт 2
5	Незалежність суддів гарантується незалежністю судової влади загалом. Це є основним принципом верховенства права.	Рекомендація CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов’язки від 17 листопада 2010 року – пункт 4
6	Незалежність суддів має бути гарантована відповідно до положень Конвенції та конституційних принципів, наприклад, через запровадження відповідних положень до конституцій чи інших законодавчих актів, або через включення положень цієї рекомендації до системи внутрішнього права.	Рекомендація №(94) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам «Незалежність, дієвість та роль суддів» від 13 жовтня 1994 року
7	Для того, щоб належним чином виконувати свої функції, суддя не може бути притягнений до дисциплінарної відповідальності за поданням держави чи незадоволеної сторони по справі , крім випадків, коли суддя визнаний винним за скоєння кримінального злочину або у разі, якщо його поведінка прямо суперечить	Резолюція Європейської асоціації суддів (Тронхейм, 27 вересня 2007 р.) – пункт 2

	встановленим професійним суддівським стандартам. Якщо це правило не дотримується, то суддя змушений виконувати свої обов'язки під постійною загрозою звинувачення, що може, принаймні підсвідомо, вплинути на його рішення.	
8	Судові органи вирішують передані їм справи безсторонньо, на основі фактів і відповідно до закону, без будь-яких обмежень, неправомірного впливу, спонукання, тиску, погроз або втручання, прямого чи непрямого, з будь-якого боку і з будь-яких би то не було причин.	Основні принципи незалежності судових органів, схвалені резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї ООН від 29 листопада та 13 грудня 1985 року – пункт 2
9	Принцип незалежності судових органів дає судовим органам право і вимагає від них забезпечення справедливого ведення судового розгляду і дотримання прав сторін.	Основні принципи незалежності судових органів, схвалені резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї ООН від 29 листопада та 13 грудня 1985 року – пункт 6
	НЕЗАЛЕЖНІСТЬ, НЕУПЕРЕДЖЕНІСТЬ ТА БЕЗСТОРОННІСТЬ СУДДІ ПРИ УХВАЛЕННІ РІШЕННЯ	
10	Судді, як особи, є вільними та зобов'язані приймати неупереджені рішення згідно з власною оцінкою фактів і знанням права, без будь-яких обмежень, впливів, спонукання, примусів, загроз або втручання, прямих або непрямих, з будь-якого боку і з будь-яких причин.	Монреальська універсальна декларація про незалежність правосуддя (Перша світова конференція по незалежності правосуддя, Монреаль, 1983 рік) – пункт 2
11	У процесі ухвалення рішень судді є незалежними від своїх колег по суду та вищих посадових осіб. Жодна ієрархічна структура юстиції і жодна різниця у ранзі чи класі суддів ніяким чином не можуть ставати на перешкоді праву судді на вільне ухвалення рішення.	Монреальська універсальна декларація про незалежність правосуддя (Перша світова конференція по незалежності правосуддя, Монреаль, 1983 рік) – пункт 3
12	Судді повинні приймати безсторонні рішення згідно з власною оцінкою фактів і знанням права, без будь-якого втручання, прямого або непрямого, з будь-якого боку і з будь-яких причин.	Пекінські тези щодо принципів незалежності суддів юридичної асоціації країн азійського та тихоокеанського регіону (Пекін, 2001 рік) – стаття 3 пункт (а)
13	Судді повинні приймати свої рішення цілком незалежно і мати змогу діяти без обмежень, без неправомочного впливу, підбурення, тиску, погроз, неправомочного прямого чи непрямого втручання, незалежно з чийого боку та з яких мотивів воно б не здійснювалось. У законі мають бути передбачені санкції проти осіб, які намагаються у такий спосіб впливати на суддів. Судді мають бути цілком вільними у винесенні неупередженого рішення у справі, яку вони розглядають, покладатись на своє внутрішнє переконання, власне тлумачення фактів та чинне законодавство. Судді не зобов'язані	Рекомендація №(94) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам «Незалежність, дієвість та роль суддів» від 13 жовтня 1994 року

	давати звіт щодо справ, які знаходяться в їх провадженні, ніякій особі, яка не належить до системи судової влади.	
14	Незалежність має бути як щодо суспільства в цілому, так і щодо конкретних сторін у будь-якій справі, у якій судді повинні ухвалити своє рішення. [Н]езалежність використовується як гарантія неупередженості. Зрозуміло, що це впливає майже на всі аспекти кар’єри судді: від його підготовки до призначення, підвищення на посаді чи вжиття дисциплінарних заходів.	Висновок № 1 (2001) Консультативної Ради європейських суддів для Комітету Міністрів Ради Європи про стандарти незалежності судових органів та незмінюваність суддів від 1 січня 2001 року – пункт 11
15	Судді повинні мати необмежену свободу щодо неупередженого розгляду справ відповідно до законодавства та власного розуміння фактів.	Рекомендація CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов’язки від 17 листопада 2010 року – пункт 5
16	Принцип незалежності судової влади означає незалежність кожного судді при здійсненні ним функцій прийняття судових рішень. У процесі прийняття рішень судді мають бути незалежними та неупередженими, а також мати можливість діяти без будь-яких обмежень, впливу, тиску, погроз або прямого чи непрямого втручання будь-яких органів влади, зокрема внутрішніх органів судової влади. Ієрархічна організація судової влади не повинна підірвати незалежність суддів.	Рекомендація CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов’язки від 17 листопада 2010 року – пункт 22
17	Незалежність судової влади означає повну неупередженість і з боку суддів. При винесенні судових рішень щодо сторін у судовому розгляді судді повинні бути безсторонніми, вільними від будь-яких зв’язків, прихильності чи упередження, що впливає або може сприйматися як таке, що впливає, на здатність судді приймати незалежні рішення. У цьому випадку незалежність судової влади є втіленням загального принципу: «Ніхто не може бути суддею у власній справі». Значення цього принципу виходить далеко за конкретні інтереси певної сторони у будь-якій суперечці. Судова влада повинна користуватися довірою не тільки з боку сторін у конкретній справі, але й з боку суспільства в цілому. Суддя повинен не тільки бути реально вільним від будь-якого невідповідного упередження або впливу, але він або вона повинні бути вільними від цього й в очах розумного спостерігача. В іншому випадку довіра до незалежності судової влади буде підірвана [...]	Висновок № 1 (2001) Консультативної Ради європейських суддів для Комітету Міністрів Ради Європи про стандарти незалежності судових органів та незмінюваність суддів 1 січня 2001 року – пункт 12

	НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ЯК ГАРАНТІЯ РІВНОСТІ СТОРІН, ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА	
18	Кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом.	Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини від 04 листопада 1950 року – частина 1 статті 6
19	[М]етою забезпечення незалежності судової влади є гарантування кожній особі основоположного права на розгляд справи справедливим судом лише на законній підставі та без будь-якого стороннього впливу.	Рекомендація CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов’язки від 17 листопада 2010 року – пункт 3
20	[К]омпетентність, незалежність і неупередженість судових органів особливо важливі для захисту прав людини з огляду те, що реалізація всіх інших прав кінець кінцем залежить від належного здійснення судочинства. [К]омпетентність, незалежність і неупередженість судових органів також важливі для виконання судами їхньої ролі в підтримці конституціоналізму і верховенства закону.	Бангалорські принципи діяльності судді: Резолюція 2006/23 Економічної та Соціальної Ради ООН від 27 липня 2006 року
21	Незалежність судових органів є передумовою верховенства закону і засадничою гарантією справедливого розгляду справи в суді. Тож суддя повинен обстоювати і зразково реалізовувати принцип незалежності судових органів в його індивідуальному та інституційному аспектах.	Бангалорські принципи діяльності судді: Резолюція 2006/23 Економічної та Соціальної Ради ООН від 27 липня 2006 року
22	Незалежність судової влади є головною умовою забезпечення верховенства права та основоположною гарантією справедливого судового розгляду. Незалежність судів є прерогативою чи привілеєм, що надається не на користь власних інтересів суддів, а на користь забезпечення верховенства закону та в інтересах тих осіб, що покладають надію на правосуддя.	Висновок № 1 (2001) Консультативної Ради європейських суддів для Комітету Міністрів Ради Європи про стандарти незалежності судових органів та незмінюваність суддів 1 січня 2001 року – пункт 10
23	Судді в своїй роботі повинні забезпечувати право кожного на чесний та справедливий розгляд справи в суді. Вони повинні підтримувати право осіб, що хочуть встановити свої цивільні права та обов’язки, чи в разі висунення проти них будь-якого кримінального звинувачення, на чесне та відкрите слухання, яке має відбутися в розумний строк та повинно проводитися незалежним та неупередженим судом. Незалежність судді є важливою умовою для неупередженого судочинства, що відповідає вимогам закону. Вона є неподільною. Будь-які інституції чи органи влади, як на	Загальна (Універсальна) хартія судді, схвалена Міжнародною асоціацією суддів 17 листопада 1999 року, Тайпей (Тайвань) – стаття 1 «Незалежність»

	національному, так і на міжнародному рівні, повинні поважати, захищати та охороняти цю незалежність.	
24	Незалежність суддів у глобалізованому та взаємозалежному суспільстві повинна розглядатися кожним громадянином як гарантія правди, свободи, додержання прав людини та безстороннього правосуддя, вільного від зовнішнього впливу. Суддівська незалежність не є виключним правом чи привілеєм, що надається суддям в їхніх особистих інтересах. Вона надається в інтересах верховенства права та тих, хто шукає та сподівається на правосуддя. Незалежність, як умова суддівської безсторонності, таким чином є гарантією рівності громадян перед судом.	Висновок № 10 (2007) Консультативної Ради європейських суддів «Судова влада на службі суспільства» - пункт 9
25	Зовнішня незалежність не є прерогативою чи привілеєм, наданим для задоволення власних інтересів суддів. Вона надається в інтересах верховенства права та осіб, які домагаються та очікують неупередженого правосуддя. Незалежність суддів слід розуміти як гарантію свободи, поваги до прав людини та неупередженого застосування права. Неупередженість та незалежність суддів є необхідними для гарантування рівності сторін перед судом.	Рекомендація CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов’язки від 17 листопада 2010 року – пункт 11
26	[П]ринцип незалежності суддів є основною передумовою дотримання верховенства права та фундаментальною вимогою процесу вільного вирішення спорів. Всі правила щодо дисциплінарної відповідальності мають базуватися на припущенні, що судді є незалежними захисниками закону та можуть тлумачити його на власний розсуд.	Резолюція Європейської асоціації суддів (Тронхейм, 27 вересня 2007 р.) – пункт 2
	НАЛЕЖНА ПОВЕДІНКА СУДДІ	
27	Суспільна довіра й повага до судової влади – це гарантії ефективності роботи судової системи: цілком зрозуміло, що поведінка суддів у професійній сфері розглядається членами суспільства як невід’ємна частина довіри до судів.	Висновок № 3 (2002) Консультативної Ради європейських суддів для Комітету Міністрів Ради Європи про принципи й правила, що регулюють професійну поведінку суддів, зокрема, етичні норми, несумісну з посадою поведінку та неупередженість – пункт 22

28	<p>Неупередженість є необхідною умовою належного виконання суддею своїх обов’язків. Вона знаходить вияв не лише у змісті рішення, але й у ході судового процесу, що передує винесенню рішення.</p> <p>Чесність і невідкупність є необхідними умовами належного виконання суддею своїх обов’язків.</p> <p>Забезпечення рівності у ставленні до всіх осіб, чиї справи розглядаються в суді, є необхідною умовою належного виконання суддею своїх обов’язків.</p> <p>Дотримання етичних норм і очевидність їх дотримання необхідні в будь-якій сфері діяльності судді.</p> <p>Компетентність і старанність є передумовами належного виконання суддею своїх обов’язків.</p>	<p>Бангалорські принципи діяльності судді: Резолюція 2006/23 Економічної та Соціальної Ради ООН від 27 липня 2006 року</p>
	<p>ЗВ’ЯЗОК МІЖ НЕЗАЛЕЖНІСТЮ ТА ПІДЗВІТНІСТЮ СУДДІ</p>	
	<p>Коли судді не виконують своїх обов’язків ефективно та неупереджено або коли мають місце дисциплінарні порушення, мають бути вжиті всі необхідні заходи, за умови, що вони не впливають на незалежність правосуддя.</p>	<p>Рекомендація №(94) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам «Незалежність, дієвість та роль суддів» від 13 жовтня 1994 року</p>
29	<p>[Н]евід’ємною передумовою наявності довіри громадськості до судової системи є чіткий баланс між незалежністю та підзвітністю працівників судової системи.</p> <p>Юридична відповідальність судді – це можливість відповідати за свою поведінку, отримувати позитивну або негативну оцінку своєї діяльності та, в разі необхідності, отримувати санкції.</p>	<p>Рекомендація експерта Проекту USAID «Справедливе правосуддя» пана Хосе Мануель Кардозо (суддя Апеляційного суду міста Лісабон (Португалія), колишній член Вищої ради юстиції Португалії) на практичному семінарі «Добір суддів та дисциплінарна практика: здобутки, досвід Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та її діяльність в нових умовах» (Київ, 19-20 лютого 2015 року)</p>
30	<p>Відповідальність суддів має декілька причин. Але головна причина базується у чітких конституційних гарантіях їхньої незалежності і на великому обсягу влади, яку мають судді для виконання своїх обов’язків. Саме специфіка їхнього статусу (важливі і тонкі повноваження, незалежність і незмінність на посаді) також пояснює специфічні етичні обов’язки.</p> <p>Виступаючи судьями по відношенню до інших громадян, мирові судді також постійно</p>	<p>Презентація експерта Проекту USAID «Справедливе правосуддя» пана Маріо Бело Моргадо (суддя Верховного Суду Португалії, колишній дисциплінарний інспектор Вищої ради юстиції Португалії) на практичному семінарі для</p>

	перебувають у стані оцінювання і юстиції з боку громадян, а це означає, що їхня відповідальність є основою їх легітимності, особливо коли суддів не обирають шляхом прямих виборів.	дисциплінарних інспекторів та членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України «Розслідування фактів неналежної поведінки судді» (24-26 липня 2013 року, м.Алушта)
	ПРИНЦИПИ ДИСЦИПЛІНАРНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО СУДДІ	
31	<p>Загальні основоположні принципи, які регулюють дисциплінарне провадження щодо суддів:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Принцип законності • Принцип рівності перед законом • Принцип презумпції невинуватості • Принцип «<i>in dubio pro reo</i>» (сумніви тлумачаться на користь обвинуваченого) • Принцип пропорційності • Принцип незалежності та неупередженості • Принцип публічності • Принцип конфіденційності. 	Презентація експерта Проекту USAID «Справедливе правосуддя» пана Хосе Мануель Кардозо (суддя Апеляційного суду міста Лісабон (Португалія), колишній член Вищої ради юстиції Португалії) на практичному семінарі «Добір суддів та дисциплінарна практика: здобутки, досвід Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та її діяльність в нових умовах» (Київ, 19-20 лютого 2015 року)
32	Дисциплінарне провадження щодо судді має стосуватися випадків неналежної поведінки у професійній діяльності, що є суттєвими та невибачними й призвели до неповаги до судових органів.	Рекомендація Київської конференції з питань незалежності судової влади в країнах Східної Європи, Південного Кавказу та Центральної Азії «Судове управління, відбір і підзвітність суддів» (Київ, 23-25 червня 2010 року) – пункт 1
33	Дисциплінарне провадження може бути ініційоване, якщо суддя не виконав свої обов'язки ефективно та належним чином . Такі провадження повинен проводити незалежний орган влади або суд із наданням гарантій справедливого судового розгляду і права на оскарження рішення та покарання . Дисциплінарні санкції мають бути пропорційними.	Рекомендація CM/Rec(2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки від 17 листопада 2010 року – пункт 69
34	Статистичні дані і системи судової інспекції не повинні використовуватися для того, щоб підірвати незалежність суддів.	Висновок № 1(2001) Консультативної ради європейських суддів для Комітету Міністрів Ради Європи про стандарти незалежності судових органів та незмінюваність суддів від 1 січня 2001 року

		– пункт 10
35	Для того, щоб уникнути звинувачень у корпоративізмі і гарантувати справедливий дисциплінарний розгляд, судові ради не повинні одночасно виконувати функції а) з отримання дисциплінарних скарг та проведення дисциплінарних розслідувань і водночас б) розгляду цих справ й ухвалення у них рішення про застосування заходів дисциплінарного впливу.	Рекомендація Київської конференції з питань незалежності судової влади в країнах Східної Європи, Південного Кавказу та Центральної Азії «Судове управління, відбір і підзвітність суддів» (Київ, 23-25 червня 2010 року) – пункт 5
36	Ніхто не має права вилучати справу в судді без поважних причин . Рішення про це повинен приймати орган судової влади на основі об’єктивних, попередньо встановлених критеріїв та за прозорою процедурою.	Рекомендація CM/Rec(2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов’язки від 17 листопада 2010 року – пункт 9
37	Необхідно, щоб був створений спеціальний незалежний орган (суд, комісія або рада) для розгляду дисциплінарних справ щодо суддів. Ті органи, що розглядають дисциплінарні справи, не повинні мати повноважень їх порушувати , а також мати у своєму складі членів, у яких є такі повноваження. Такі органи повинні надати судді, щодо якого ведеться провадження, необхідні процесуальні гарантії, включаючи право на захист і право на оскарження до компетентного суду .	Рекомендація Київської конференції з питань незалежності судової влади в країнах Східної Європи, Південного Кавказу та Центральної Азії «Судове управління, відбір і підзвітність суддів» (Київ, 23-25 червня 2010 року) – пункт 26
38	Система дисциплінарної відповідальності повинна збалансовувати кілька конкуруючих інтересів: 1. Суддя повинен мати право на справедливе поведіння під час розгляду скарг на його/її дії; 2. Має бути забезпечена конфіденційність скарг , за результатами розгляду яких не встановлено ознак неналежної поведінки судді; 3. Зацікавленість громадськості у тому, щоб скарги на дії суддів розглядалися ретельно , а судді дотримувалися високих стандартів поведінки; та 4. Важливо, щоб громадськість вірила у те, що скарги розглядаються своєчасно та справедливо.	Презентація експерта Проекту USAID «Справедливе правосуддя» пана Річарда Хайда (член Кваліфікаційної комісії суддів штату Джорджія, США) на практичному семінарі для дисциплінарних інспекторів та членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України «Розслідування фактів неналежної поведінки судді» (24-26 липня 2013 року, м.Алушта)
39	Керівні принципи, які застосовуються як до оцінки роботи суддів, так і до дисциплінарних питань: • По-перше: ми зобов’язані належним чином обґрунтовувати усі рішення. Усі причини, які судді вказують у своїх відповідях і аргументах на свій захист, необхідно брати до уваги.	Презентація експерта Проекту USAID «Справедливе правосуддя» пана Маріо Бело Моргадо (суддя Верховного Суду Португалії, колишній дисциплінарний інспектор Вищої ради юстиції Португалії)

	<ul style="list-style-type: none"> По-друге: хоча дисциплінарні процедури мають адміністративний характер, вони захищають права і гарантії постраждалої сторони. Постраждала сторона має право отримувати інформацію про зміст усіх документів, оскільки вона має право відповідати, подавати клопотання, докази і документи, а також користуватися допомогою адвоката. По-третє: хоча погане або неналежне виконання обов’язків може означати відкриття дисциплінарного провадження, не можна плутати інспекції, основне завдання яких оцінка роботи судді, і тих, які пов’язані з дисциплінарними процедурами: вони абсолютно різні і обов’язково проводяться різними інспекторами. По-четверте: дисциплінарні порушення мають бути чітко доведені представником державних органів влади, який має обов’язок доведення. Щодо рішення, важливо підкреслити, що ми завжди особливо ретельно підходимо до дотримання принципів пропорційності і однакового підходу до однакових ситуацій. І нарешті, на усі рішення Вищої ради можна подати апеляцію до Верховного Суду, як на рішення, що стосуються дисциплінарних справ, так і ті, де йдеться про оцінку роботи суддів. 	<p>на практичному семінарі для дисциплінарних інспекторів та членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України «Розслідування фактів неналежної поведінки судді» (24-26 липня 2013 року, м.Алушта)</p>
40	<p>Процедура та порядок кожної дії (функції) в межах дисциплінарної процедури повинні бути повністю задокументовані у формі довідника. Чому?</p> <ul style="list-style-type: none"> Для запровадження єдності та узгодженості для кожної дії Для запровадження ефективності Щоб різні структурні підрозділи організації краще розуміли та координували відповідні функції та повноваження Для розроблення ознайомчих матеріалів для нових працівників Процес створення документації допомагає виявити проблеми та можливі шляхи їх вирішення Вносить ясність та прозорість у процедуру притягнення до дисциплінарної відповідальності для громадян та суддів. 	<p>Презентація експерта Проекту USAID «Справедливе правосуддя» пана Кертіса ДеКлу (колишній суддя Окружного суду 9-го округу штату Індіана, США) на робочому семінарі «Практичні аспекти дисциплінарної відповідальності судді» (9-10 грудня 2011 року, Івано-Франківська область, с.Татарів)</p>
	<p>ДИСЦИПЛІНАРНИЙ ОРГАН</p>	
41	<p>У країнах Європейського Союзу служби інспекторів складаються переважно з магістратів (суддів або прокурорів) із досвідом у відповідній юрисдикції.</p>	<p>Висновок засідання з питань служб інспекторів Європейського Союзу – Мадрид, 5–6 червня 2008 року</p>

42	<p>Процедура призначення інспекторів має бути якомога більш прозорою, сприяючи якісному набору кандидатів, який ґрунтується на досягненнях та здібностях.</p> <p>У Франції інспектор повинен мати щонайменше 10 років досвіду; у Бельгії – 10 років; в Італії – 12 років; в Іспанії – 15 років; в Португалії – 15 років; у Болгарії – 12 років.</p>	<p>Презентація експерта Проекту USAID «Справедливе правосуддя» пана Хосе Мануель Кардозо (суддя Апеляційного суду міста Лісабон (Португалія), колишній член Вищої ради юстиції Португалії) на практичному семінарі «Добір суддів та дисциплінарна практика: здобутки, досвід Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та її діяльність в нових умовах» (Київ, 19-20 лютого 2015 року)</p>
43	<p>[В Португалії] інспектори обираються на трирічний термін (з можливістю повторного обрання на трирічний термін), з числа суддів Апеляційного суду, чия робота отримала найвищу оцінку чи оцінку «дуже добре», або, як виняток, з числа суддів першої інстанції, чия робота отримала оцінку «дуже добре», і які мають не менше 15 років стажу.</p> <p>Вища рада публічно оголошує інформацію про вакантні посади дисциплінарного інспектора всім суддям, які мають подати свої резюме та відповідати встановленим критеріям.</p> <p>Інспектори обираються з числа кандидатів шляхом таємного голосування на пленарному засіданні Вищої ради після обговорення резюме та конкретних характеристик і якостей кандидатів.</p> <p>Всі кандидати на посаду інспектора повинні мати такі якості, як неупередженість, розсудливість, належний інтелектуальний рівень, відповідний рівень технічної підготовки, вміння підтримувати стосунки з людьми та організаторські здібності. Також необхідна відсутність дисциплінарних правопорушень.</p> <p>У деяких випадках дисциплінарні інспектори можуть обиратися з числа суддів у відставці.</p> <p>Інспектор повинен мати більший стаж роботи та вище звання, ніж суддя, щодо якого порушене дисциплінарне провадження, що полегшує завдання інспектора та забезпечує якість роботи (Португалія, Франція, Туреччина).</p>	<p>Презентація експерта Проекту USAID «Справедливе правосуддя» пана Хосе Мануель Кардозо (суддя Апеляційного суду міста Лісабон (Португалія), колишній член Вищої ради юстиції Португалії) на робочому семінарі «Практичні аспекти дисциплінарної відповідальності суддів» (9-10 грудня 2011 року, Івано-Франківська область, с.Татарів)</p>
44	<p>Служба розслідування [має бути] організована як окремий відділ/підрозділ з його внутрішньою системою адміністрування; керівник відділу/підрозділу звітує перед головою органу з притягнення до дисциплінарної відповідальності.</p>	<p>Презентація експерта Проекту USAID «Справедливе правосуддя» пана Кертіса ДеКлу (колишній суддя Окружного суду 9-</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Чітко відмежувати процедуру розслідування та збирання доказів від процедури розгляду та оцінки доказів та вирішення питання про застосування дисциплінарного стягнення. • Запровадити неупередженість під час проведення засідання. • Захищати права суддів та підтримувати незалежність суддів не порушуючи при цьому права громадян. • [Виконувати повноваження] більш ефективно; [забезпечувати] кращий розподіл ресурсів (і для інспекторів, і для членів ВККСУ). 	<p>го округу штату Індіана, США) на робочому семінарі «Практичні аспекти дисциплінарної відповідальності судді» (9-10 грудня 2011 року, Івано-Франківська область, с.Татарів)</p>
	<p>ПОНЯТТЯ ДИСЦИПЛІНАРНОГО ПРОСТУПКУ СУДДІ</p>	
<p>45</p>	<p>Дисциплінарним проступком судді вважається порушення його професійних обов’язків, яке призводить до втрати впевненості в судовій системі або обмеження чи порушення законних прав та інтересів учасників провадження, або блокування доступу до правосуддя, або порушення правових обмежень. Це включає дію та бездіяльність в публічному або приватному житті (якщо воно позначається на його публічному житті), які є протилежними поведінці, яка вважається належною.</p>	<p>Рекомендація експерта Проекту USAID «Справедливе правосуддя» пана Хосе Мануель Кардозо (суддя Апеляційного суду міста Лісабон (Португалія), колишній член Вищої ради юстиції Португалії) на практичному семінарі «Добір суддів та дисциплінарна практика: здобутки, досвід Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та її діяльність в нових умовах» (Київ, 19-20 лютого 2015 року)</p>
<p>46</p>	<p>Неправильно було б прирівнювати порушення професійних стандартів до проступків, що можуть спричинити застосування дисциплінарних санкцій. Проступок повинен бути не просто порушенням дисциплінарних стандартів, а серйозним і неприпустимим діянням.</p>	<p>Висновок № 3 (2002) Консультативної Ради європейських суддів для Комітету Міністрів Ради Європи про принципи й правила, що регулюють професійну поведінку суддів, зокрема, етичні норми, несумісну з посадою поведінку та неупередженість – пункт 60; Спільний висновок Венеціанської Комісії № 588/2010 щодо України; Магна Карта суддів, ухвалена під час 11 пленарного засідання КРЄС у Страсбурзі 17-19 листопада 2010 року - Основоположний принцип № 18;</p>

		Рекомендація CM/Rec(2010)12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов’язки від 17 листопада 2010 року - пункт 72; Висновок № 10(2007) Консультативної Ради європейських суддів «Судова влада на службі суспільства» - пункти 57/58
47	[Д]ії (навіть якщо йдеться про недбалство) скоєні судьями всупереч їх професійних обов’язків, а також вчинки або відсутність певних дій у їх публічному житті, що є несумісним із рисами, необхідними для виконання судьями їхніх посадових обов’язків, вважаються дисциплінарним порушенням.	Презентація експерта Проекту USAID «Справедливе правосуддя» пана Маріо Бело Моргадо (суддя Верховного Суду Португалії, колишній дисциплінарний інспектор Вищої ради юстиції Португалії) на практичному семінарі для дисциплінарних інспекторів та членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України «Розслідування фактів неналежної поведінки судді» (24-26 липня 2013 року, м.Алушта)
	ПОПЕРЕДНІЙ АНАЛІЗ / РОЗГЛЯД СКАРГ НА СУДДЮ	
48	Потрібен фільтр для відсіювання безпідставних скарг, інакше судді будуть дуже часто зіштовхуватися з дисциплінарними провадженнями, що порушують незадоволені сторони у справі.	Висновок № 3 (2002) Консультативної Ради європейських суддів для Комітету Міністрів Ради Європи про принципи й правила, що регулюють професійну поведінку суддів, зокрема, етичні норми, несумісну з посадою поведінку та неупередженість – пункт 67
49	Звинувачення або скарга, що надійшли на суддю в ході виконання ним своїх судових і професійних обов’язків, повинні бути невідкладно і безсторонньо розглянуті згідно з відповідною процедурою. Суддя має право на відповідь і справедливий розгляд. На початковому етапі розгляд скарги має проводитись конфіденційно, якщо суддя не звернеться з проханням про інше.	Основні принципи незалежності судових органів, схвалені резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї ООН від 29 листопада та 13 грудня 1985 року – пункт 17

50	Спеціальний орган або призначена особа має відповідати за одержання скарг, подань від суддів, а також [приймати рішення щодо] того, чи є підстави для порушення дисциплінарного провадження.	Висновок № 3(2002) Консультативної Ради європейських суддів для Комітету Міністрів Ради Європи про принципи й правила, що регулюють професійну поведінку суддів, зокрема, етичні норми, несумісну з посадою поведінку та неупередженість – пункт 77-ii-iii; Магна Карта суддів, ухвалена під час 11 пленарного засідання КРЕС у Страсбурзі 17-19 листопада 2010 року - Основоположний принцип № 6; Будапештські резолюції щодо самоврядування судової влади: баланс між незалежністю та підзвітністю (Європейська мережа рад суддів – травень 2008 року) - Резолюція № 2; Посібник щодо зміцнення суддівської чесності та спроможності (кодекси поведінки та дисциплінарні механізми) – Управління Організації Об’єднаних Націй з наркотиків і злочинності, 2011 рік - рекомендація № 4.9
51	Будь-які шляхи вирішення проблем опрацювання, перегляду та відхилення тих скарг (заяв), які не містять достатніх підстав для відкриття дисциплінарної справи повинні враховувати наступні фундаментальні принципи: <ul data-bbox="241 1133 1356 1391" style="list-style-type: none">• Притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності є лише одним з обов’язків ВККСУ. В цілому, діяльність, практики та процедури ВККСУ повинні бути побудовані таким чином, щоб член ВККСУ мав достатній час для виконання усіх його функцій та повноважень. Стосовно дисциплінарної відповідальності судді, практики та процедури повинні бути побудовані таким чином, щоб ВККСУ могла присвятити якомога більше свого часу та ресурсів обґрунтованим скаргам (заявам).• Будь-яка скарга (заява) повинна бути зареєстрована, хоча не кожна скарга (заява)	Презентація експерта Проекту USAID «Справедливе правосуддя» пана Кертіса ДеКлу (колишній суддя Окружного суду 9-го округу штату Індіана, США) на робочому семінарі «Практичні аспекти дисциплінарної відповідальності суддів» (9-10 грудня 2011 року, Івано-Франківська область, с.Татарів)

	<p>повинна бути зареєстрована повністю.</p> <ul style="list-style-type: none">• Кожна скарга (заява) повинна бути переглянута та розглянута особою, яка володіє достатнім професійним досвідом та розумінням законів та Конституції для того, щоб прийняти обґрунтоване рішення з приводу того, чи скарга (заява) містить достатні підстави для проведення детальної перевірки.• Є законні підстави для громадянина очікувати, що остаточне рішення з приводу того, чи скарга (заява) буде розслідувана, буде прийняте ВККСУ як колегіальним органом, а не одноособово посадовою особою.• Колегіальність рішення, однак, не означає, що кожна скарга (заява) повинна окремо розглядатися ВККСУ.	
	<p>ВІДКРИТТЯ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ СПРАВИ ТА ПІДСТАВИ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУДДІ</p>	
52	Орган з відповідною компетенцією, тобто Вища кваліфікаційна комісія суддів або Вища рада юстиції (...) повинна застосувати Закон в розумний спосіб.	Висновок № 588 / 2010 Венеціанської комісії (Страсбург, 18 жовтня 2010 року) CDL-AD(2010)026 – пункт 72
53	Відповідна дисциплінарна справа щодо судді може бути відкрита тільки у випадках, коли мала місце не гідна звання судді поведінка і її наслідки є такими серйозними і жахливими, що потребують накладання дисциплінарних стягнень.	Резолюція Європейської асоціації суддів (Тронхейм, 27 вересня 2007 року) – пункт 5
54	Дисциплінарні провадження проти суддів повинні стосуватися випадків грубої та невибачної непрофесійної поведінки, які завдають шкоди репутації всього суддівського корпусу. Дисциплінарна відповідальність не повинна поширюватися на зміст рішень або вироків, в тому числі у випадках розбіжності юридичних тлумачень між судами, а також на випадки судових помилок або критики судової системи.	Рекомендація Київської конференції з питань незалежності судової влади в країнах Східної Європи, Південного Кавказу та Центральної Азії «Судове управління, відбір і підзвітність суддів» (Київ, 23-25 червня 2010 року) – пункт 25
55	Скаржники не мають права самостійно ініціювати або наполягати на відкритті дисциплінарного провадження, але їх необхідно повідомляти про результат їх скарг.	Висновок № 3(2002) Консультативної Ради європейських суддів для Комітету Міністрів Ради Європи про принципи й правила, що регулюють професійну поведінку суддів, зокрема, етичні норми, несумісну з посадою поведінку та неупередженість – пункт 67; Посібник щодо зміцнення суддівської

		чесності та спроможності (кодекси поведінки та дисциплінарні механізми) – Управління Організації Об’єднаних Націй з наркотиків і злочинності, 2011 рік – рекомендація 4.9
	ПРАВА ТА ПРОЦЕСУАЛЬНІ ГАРАНТІЇ СУДДІ	
56	При розгляді дисциплінарної справи повинно гарантуватися справедливе ставлення до судді та можливість висловитися в повній мірі.	Монреальська універсальна декларація про незалежність правосуддя (Перша світова конференція по незалежності правосуддя, Монреаль, 1983 рік) – пункт 28
57	У випадку невиконання суддею одного із своїх обов’язків, чітко визначених законом, він може підлягати санкції лише на підставі рішення за пропозицією, рекомендацією або згодою комітету або органу, принаймні половиною складу якого є обрані суддями судді. Справа такого судді повинна бути повністю розглянута цим органом, заслухано сторони, а суддя, справа якого розглядається, повинен мати право на представництво його інтересів.	Європейська хартія про статус суддів (Рада Європи, 8-10 липня 1998 року) – пункт 5.1
58	Суддя, який нехтує розглядом справ через ледарство або який є повністю некомпетентним при їх вирішенні, повинен притягуватися до дисциплінарної відповідальності. Навіть у таких випадках [...] важливо, щоб судді мали засоби захисту при дисциплінарному провадженні . Таке провадження має гарантувати додержання принципу судової незалежності та здійснюватися органом, вільним від будь-якого політичного впливу, на підставі чітко визначених дисциплінарних правопорушень.	Висновок № 10 (2007) Консультативної Ради європейських суддів «Судова влада на службі суспільства» – пункт 63
59	Дисциплінарне провадження відносно судді повинне регулюватися такими процедурами, які гарантують повне право на захист .	Висновок № 3 (2002) Консультативної Ради європейських суддів для Комітету Міністрів Ради Європи про принципи й правила, що регулюють професійну поведінку суддів, зокрема, етичні норми, несумісну з посадою поведінку та неупередженість - пункт 71 та пункт 77 (iii)
60	Відповідно до статті 6.3 Європейської конвенції про захист прав людини, необхідно дотримуватися щонайменше таких процесуальних гарантій : <ul style="list-style-type: none"> • після початку дисциплінарного провадження суддя має право на отримання 	Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини (Рим) від 04 листопада 1950 року - стаття 6.3

	<p>матеріалів справи та матеріалів попереднього розслідування, якщо таке проводилося;</p> <ul style="list-style-type: none"> • обвинувачений суддя має право на захисника; • необхідно поважати принцип змагальності; • обвинувачений суддя має право надавати пояснення на свій захист та право на засоби захисту стосовно фактів, у яких він обвинувачується; • слухання має бути публічним, а рішення має бути обґрунтованим, пропорційним до серйозності порушення та оприлюднюватися. 	
61	<p>Процедури з дотриманням принципу належного процесу [повинні передбачати]:</p> <ul style="list-style-type: none"> • публічне слухання у Комісії; • право подавати докази та проводити очну ставку зі свідками; • лише належні та допустимі докази; • право на забезпечення участі свідків, використовуючи повістки; • свідки свідчать під присягою; • застосовуються правила щодо доказів (посилено обов’язок доказування). 	<p>Презентація експерта Проекту USAID «Справедливе правосуддя» пана Річарда Хайда (член Кваліфікаційної комісії суддів штату Джорджія, США) на практичному семінарі для дисциплінарних інспекторів та членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України «Розслідування фактів неналежної поведінки судді» (24-26 липня 2013 року, м.Алушта)</p>
62	<p>Якщо суддя не в змозі виступити на свій захист, оскільки його місце перебування невідоме, він є психічно хворим, є фізично недієздатним або має іншу хворобу, Вища Рада призначає йому захисника. Протягом визначеного часу для представлення доказів на свій захист, суддя або його адвокат може переглядати матеріали справи. На свій захист суддя може викликати свідків, надати документи або вимагати інших заходів або дій. Число свідків обмежено трьома на кожен факт. Адвокат має право буди присутнім на слуханні, коли суддя і свідки дають свідчення, і задавати питання.</p>	<p>Презентація експерта Проекту USAID «Справедливе правосуддя» пана Маріо Бело Моргадо (суддя Верховного Суду Португалії, колишній дисциплінарний інспектор Вищої ради юстиції Португалії) на практичному семінарі для дисциплінарних інспекторів та членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України «Розслідування фактів неналежної поведінки судді» (24-26 липня 2013 року, м.Алушта)</p>
	<p>ПРОВЕДЕННЯ ПЕРЕВІРОК</p>	
63	<p>Аналіз фактів, отриманих під час дисциплінарного розслідування, має бути вичерпним, ретельним та об’єктивним. Висновки, надані інспекторами в звітах, мають бути мотивованими, в них мають бути визначені, детально описані та кваліфіковані будь-які порушення для внесення належної пропозиції про накладання санкцій (або закриття</p>	<p>Рекомендація експерта Проекту USAID «Справедливе правосуддя» пана Хосе Мануель Кардозо (суддя Апеляційного суду міста Лісабон (Португалія), колишній член</p>

	справи).	Вищої ради юстиції Португалії) на практичному семінарі «Добір суддів та дисциплінарна практика: здобутки, досвід Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та її діяльність в нових умовах» (Київ, 19-20 лютого 2015 року)
64	<p>Інспектор може здійснювати будь-які кроки для збору доказів, але це завжди письмова процедура. Він має право прямо вимагати будь-який документ із судової справи або від інших суб'єктів, або мати прямий доступ до них.</p> <p>Інспектор має обов'язок і повноваження вживати усіх необхідних заходів для забезпечення збереження усіх фактів і документів, що стосуються можливого дисциплінарного порушення.</p> <p>Немає обмеження щодо свідків, однак інспектор може не погодитись на слухання свідків, якщо він вважає, що зібраних доказів достатньо.</p> <p>Після здійснення усіх необхідних кроків зі збору доказів, інспектор готує «обвинувачення» на основі фактів, що становлять дисциплінарне порушення, вказуючи усі обтяжуючі і пом'якшуючі обставини і правові норми, які були порушені.</p> <p>Разом з тим, інспектор пропонує закрити справу, якщо він приходить до висновку, що встановлені факти не становлять дисциплінарного порушення або що недостатньо доказів про вчинення порушення відповідачем, а також у випадку перебігу строку давності (що трапляється, коли справа не завершена у часові терміни, передбачені законом).</p>	Презентація експерта Проекту USAID «Справедливе правосуддя» пана Маріо Бело Моргадо (суддя Верховного Суду Португалії, колишній дисциплінарний інспектор Вищої ради юстиції Португалії) на практичному семінарі для дисциплінарних інспекторів та членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України «Розслідування фактів неналежної поведінки судді» (24-26 липня 2013 року, м.Алушта)
	СЛУХАННЯ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ СПРАВИ	
65	За винятком слухань перед законодавчим органом, слухання з дисциплінарних питань та питань усунення суддів з посади здійснюються в закритому режимі, втім, суддя може вимагати публічного слухання таких справ.	Монреальська універсальна декларація про незалежність правосуддя (Перша світова конференція по незалежності правосуддя, Монреаль, 1983 рік) – пункт 29 (параграф 1)
66	Уся дисциплінарна процедура має бути повністю прозорою . Слухання з дисциплінарних питань повинні бути відкритими, якщо лише суддя, щодо якого ведеться така процедура, не зажадає закритого слухання . У такому випадку у суду є повноваження вирішити, чи є ця вимога обґрунтованою.	Рекомендація Київської конференції з питань незалежності судової влади в країнах Східної Європи, Південного Кавказу та Центральної Азії «Судове

		управління, відбір і підзвітність суддів» (Київ, 23-25 червня 2010 р.) – пункт 26
67	Член-доповідач Вищої кваліфікаційної комісії, чия позиція схожа з позицією прокурора, має бути виключений з обговорень та участі у голосуванні.	Висновок № 588 / 2010 Венеціанської комісії (Страсбург, 18 жовтня 2010 р.) CDL-AD(2010)026 – пункт 72
	НЕПРИПУСТИМІСТЬ ПОЗАПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВОГО РІШЕННЯ	
68	[Р]ішення суддів не повинні переглядатись інакше, ніж через визначену законом процедуру апеляцій.	Рекомендація №(94) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам «Незалежність, дієвість та роль суддів» від 13 жовтня 1994 року
69	Система судових інспекцій у тих країнах, де вона існує, не повинна займатися змістом судових справ або правильністю ухвалених рішень і не повинна змушувати суддів, з міркувань ефективності, гнатися за продуктивністю на шкоду належному виконанню своїх обов'язків, що полягають у прийнятті ретельно зваженого рішення в інтересах тих, хто звернувся до правосуддя.	Висновок № 1 (2001) Консультативної Ради європейських суддів для Комітету Міністрів Ради Європи про стандарти незалежності судових органів та незмінюваність суддів 1 січня 2001 року – пункт 69
70	Рішення суддів не можуть підлягати будь-якому перегляду поза межами апеляційних процедур, закладених у законодавстві.	Рекомендація CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки від 17 листопада 2010 року – пункт 16
	НЕПРИПУСТИМІСТЬ ПРИТЯГНЕННЯ СУДДІ ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА СУДОВЕ РІШЕННЯ	
71	[Я]кщо суддя може бути притягнений до юридичної та дисциплінарної відповідальності через його рішення, неможливо зберегти судову незалежність або демократичний баланс гілок влади.	Висновок № 10 (2007) Консультативної Ради європейських суддів «Судова влада на службі суспільства» - пункт 62
72	Дисциплінарне провадження має здійснюватися з урахуванням конституційного принципу незалежності суддівської діяльності, відповідно до якого дисциплінарне провадження не може бути спрямоване на оцінку судових рішень суддів, які можуть піддаватися критиці лише шляхом оскарження відповідно до закону.	Висновок № 1(2001) Консультативної Ради європейських суддів для Комітету Міністрів Ради Європи про стандарти незалежності судових органів та незмінюваність суддів від 1 січня 2001 року

		<p>– пункт 69; Рекомендація № R(94) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам «Незалежність, дієвість та роль суддів» від 13 жовтня 1994 року - Принцип VI-1; Рекомендація CM/Rec(2010)12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов’язки від 17 листопада 2010 року - пункт 66; Магна Карта суддів, прийнята під час 11 пленарного засідання КРЄС у Страсбурзі 17–19 листопада 2010 року - Основоположний принцип № 4</p>
73	<p>Той факт, що рішення судді може бути переглянуте, змінено чи відмінено апеляційною інстанцією не може бути підставою для відкриття дисциплінарної справи щодо судді. Тим не менш, будь-яка спроба представників законодавчої і виконавчої влади притягнути суддю до дисциплінарної відповідальності за винесення конкретного рішення (якщо відсутнє кримінальне діяння чи пряме нехтування професійними суддівськими стандартами) є невиправданим втручанням в судовий процес і становить пряму загрозу незалежності суддів.</p>	<p>Резолюція Європейської асоціації суддів (Тронхейм, 27 вересня 2007 р.) – пункт 3</p>
74	<p>Тлумачення закону, оцінювання фактів та доказів, які здійснюють судді для вирішення справи, не повинні бути приводом для цивільної або дисциплінарної відповідальності, за винятком випадків злочинного наміру або грубої недбалості.</p>	<p>Рекомендація CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов’язки від 17 листопада 2010 року – пункт 66</p>
75	<p>Дисциплінарна відповідальність суддів не повинна поширюватися на зміст їх рішень або вироків, включаючи розбіжності у правовому тлумаченні між судами; або на випадки судових помилок; або на критику з боку судів.</p>	<p>Рекомендація Київської конференції з питань незалежності судової влади в країнах Східної Європи, Південного Кавказу та Центральної Азії «Судове управління, відбір і підзвітність суддів» (Київ, 23-25 червня 2010 р.) – пункт 25</p>
76	<p>Загалом, згідно конституційного принципу, який гарантує незалежність суддів, судові</p>	<p>Презентація експерта Проекту USAID</p>

	<p>рішення (як підстави для рішення, так і самі рішення) підлягають оскарженню лише шляхом використання засобів юридичного захисту і апеляцій, передбачених законом.</p> <p>Зміст судових рішень виключається зі сфери дисциплінарної юрисдикції, під яку підпадає суддя (однак, [...] це правило не охоплює серйозних, очевидних помилок, зокрема випадків явного порушення закону).</p>	<p>«Справедливе правосуддя» пана Маріо Бело Моргадо (суддя Верховного Суду Португалії, колишній дисциплінарний інспектор Вищої ради юстиції Португалії) на практичному семінарі для дисциплінарних інспекторів та членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України «Розслідування фактів неналежної поведінки судді» (24-26 липня 2013 року, м.Алушта)</p>
	<p>ПРОПОРЦІЙНІСТЬ ДИСЦИПЛІНАРНИХ САНКЦІЙ</p>	
77	<p>Шкала застосовуваних санкцій має бути визначена суддівським законом.</p>	<p>Рекомендація № R(94) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам «Незалежність, дієвість та роль суддів» від 13 жовтня 1994 року - § 1 Принципу VI; Магна Карта суддів, прийнята під час 11 пленарного засідання КРЄС у Страсбурзі 17–19 листопада 2010 року - § 19</p>
78	<p>Шкала санкцій повинна відповідати принципу пропорційності.</p>	<p>Висновок № 3 (2002) Консультативної Ради європейських суддів для Комітету Міністрів Ради Європи про принципи й правила, що регулюють професійну поведінку суддів, зокрема, етичні норми, несумісну з посадою поведінку та неупередженість - пункт 74; Європейська хартія про статус суддів (Рада Європи, 8-10 липня 1998 року) - Ст. 5.1; Рекомендація CM/Rec(2010)12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов’язки від 17 листопада 2010 року – пункт 69</p>

79	[У] пропонованих санкціях має поважатися принцип пропорційності, оскільки необхідно враховувати справедливе співвідношення між характером порушення та застосовуваної санкції. У разі можливості застосування санкції найнижчої або найвищої межі, необхідно добре обґрунтувати конкретний вибір у пропозиції. Але для досягнення цієї цілі в правильній карній системі має існувати широка низка різних санкцій.	Рекомендація експерта Проекту USAID «Справедливе правосуддя» пана Хосе Мануель Кардозо (суддя Апеляційного суду міста Лісабон (Португалія), колишній член Вищої ради юстиції Португалії) на практичному семінарі «Добір суддів та дисциплінарна практика: здобутки, досвід Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та її діяльність в нових умовах» (Київ, 19-20 лютого 2015 року)
	ПІДСТАВИ ВІДСТОРОНЕННЯ, ПОКАРАННЯ ЧИ ЗВІЛЬНЕННЯ СУДДІ	
80	Усі процедури покарання, відсторонення від посади і звільнення [судді] мають визначатися відповідно до встановлених правил судової поведінки.	Основні принципи незалежності судових органів, схвалені резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї ООН від 29 листопада та 13 грудня 1985 року – пункт 19
81	Жодне звільнення не повинно бути можливим, якщо поведінка судді не підпадає під визначення дисциплінарного правопорушення.	Висновок № 747 / 2013 Венеціанської комісії (Страсбург, 10 грудня 2013 року) CDL-D(2013)034 – пункт 55
82	Судді, яких було призначено безстроково, не можуть бути відкликані без достатніх на те причин, як-от: скоєння злочину чи серйозне порушення дисциплінарних правил.	Рекомендація № R(94) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам «Незалежність, дієвість та роль суддів» від 13 жовтня 1994 року - Принцип VI-2; Рекомендація CM/Rec(2010)12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов’язки від 17 листопада 2010 року - пункт 50
83	Судді можуть бути тимчасово відсторонені від посади або звільнені тільки з причин їх нездатності виконувати свої обов’язки чи поведінки, невідповідної до посади, яку вони займають.	Основні принципи незалежності судових органів, схвалені резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї ООН від 29 листопада та 13 грудня 1985 року – пункт

		18
84	<p>Суддя може бути звільнений, відсторонений, або іншим чином притягнутий до відповідальності за:</p> <ul style="list-style-type: none">• навмисне допущення неналежної поведінки;• навмисне та систематичне невиконання обов’язків судді;• часте зловживання алкоголем;• обвинувачення у вчиненні аморального злочину;• упереджене відправлення правосуддя, що призвело до негативної репутації суддівської посади.	<p>Презентація експерта Проекту USAID «Справедливе правосуддя» пана Річарда Хайда (член Кваліфікаційної комісії суддів штату Джорджія, США) на практичному семінарі для дисциплінарних інспекторів та членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України «Розслідування фактів неналежної поведінки судді» (24-26 липня 2013 року, м.Алушта)</p>
85	<p>[П]ротягом дисциплінарного розслідування або дисциплінарного провадження суддю можуть тимчасово відсторонено від виконання обов’язків за пропозицією інспектора, якщо потенційно [до нього] може бути застосована санкція, що дорівнює або є сильнішою, ніж переведення, і якщо продовження виконання суддею своїх обов’язків може зашкодити розслідуванню справи, інспекторській службі або престижу і високому званню судді.</p>	<p>Презентація експерта Проекту USAID «Справедливе правосуддя» пана Маріо Бело Моргадо (суддя Верховного Суду Португалії, колишній дисциплінарний інспектор Вищої ради юстиції Португалії) на практичному семінарі для дисциплінарних інспекторів та членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України «Розслідування фактів неналежної поведінки судді» (24-26 липня 2013 року, м.Алушта)</p>
86	<p>[Законодавство штату Джорджія, США, передбачає наступні] процедури в разі пред’явлення судді кримінального обвинувачення:</p> <ul style="list-style-type: none">• Негайне звільнення з посади зі збереженням заробітної плати після висунення кримінального обвинувачення.• Поновлення на посаді зі збереженням заробітної плати, якщо обвинувачення знято.	<p>Презентація експерта Проекту USAID «Справедливе правосуддя» пана Річарда Хайда (член Кваліфікаційної комісії суддів штату Джорджія, США) на практичному семінарі для дисциплінарних інспекторів та членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України «Розслідування фактів неналежної поведінки судді» (24-26 липня 2013 року, м.Алушта)</p>

	САНКЦІЇ	
87	<p>[Дисциплінарні санкції стосовно судді, передбачені законодавством штату Джорджія, США]:</p> <ul style="list-style-type: none">• Попередження: Особисте спілкування з метою нагадати судді про обов’язок дотримуватися етичної поведінки та застереження уникати у майбутньому неналежної поведінки. Також, може використовуватися як обов’язкова до виконання порада або як заохочення• Приватна догана: Особисте спілкування, в ході якого поведінка судді визнається неприпустимою відповідно до однієї з підстав для дисциплінарної відповідальності, проте не настільки серйозною, щоб її оприлюднювати• Публічна догана: Оприлюднення відповідним працівником Кваліфікаційної комісії суддів факту неприйнятної поведінки судді відповідно до однієї з підстав дисциплінарної відповідальності, проте не настільки серйозної, щоб застосувати стягнення у виді суворої догани або звільнення з посади• Суворі догана: Публічна заява Верховного Суду про те, що суддя винен у вчиненні дисциплінарного проступку, але не настільки серйозного, щоб звільнити його з посади• Відсторонення: Рішення Верховного Суду про тимчасове відсторонення судді від займаної посади, зі збереженням/або без збереження заробітної плати, за вчинення серйозного порушення, яке заслуговує на застосування санкції більш суворої, ніж догана, але менш суворої, ніж звільнення з посади• Звільнення з посади: Рішення Верховного Суду звільнити суддю із займаної посади за вчинення серйозного порушення правил суддівської поведінки• Відставка: Рішення Верховного суду відправити суддю у відставку через стан здоров’я, який значно впливає на здатність виконання суддею своїх обов’язків, що носить або може носити постійний характер.	<p>Презентація експерта Проекту USAID «Справедливе правосуддя» пана Річарда Хайда (член Кваліфікаційної комісії суддів штату Джорджія, США) на практичному семінарі для дисциплінарних інспекторів та членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України «Розслідування фактів неналежної поведінки судді» (24-26 липня 2013 року, м.Алушта)</p>
88	<p>Можливі рекомендації [Кваліфікаційної] Комісії Верховному Суду [штату Джорджія, США, за результатами дисциплінарного провадження щодо судді]:</p> <ul style="list-style-type: none">• Звільнення• Звільнення та заборона обіймати посаду судді у майбутньому• Відсторонення на певний період часу на відповідних умовах та з певними обмеженнями	<p>Презентація експерта Проекту USAID «Справедливе правосуддя» пана Річарда Хайда (член Кваліфікаційної комісії суддів штату Джорджія, США) на практичному семінарі для дисциплінарних інспекторів та членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів</p>

	<ul style="list-style-type: none">• Сувора догана, оголошена Верховним Судом• Догана• Відставка. Члени Комісії можуть публічно висловити окрему думку.	України «Розслідування фактів неналежної поведінки судді» (24-26 липня 2013 року, м.Алушта)
	РІШЕННЯ В ДИСЦИПЛІНАРНІЙ СПРАВІ	
89	Рішення Вищої кваліфікаційної комісії має викладатися письмово та зазначати підстави для його прийняття.	Висновок № 588 / 2010 Венеціанської комісії (Страсбург, 18 жовтня 2010 р.) CDL-AD(2010)026 – пункт 72
90	Рішення з дисциплінарних питань мають бути вмотивовані.	Рекомендація Київської конференції з питань незалежності судової влади в країнах Східної Європи, Південного Кавказу та Центральної Азії «Судове управління, відбір і підзвітність суддів» (Київ, 23-25 червня 2010 р.) – пункт 25
	СТРОКИ ДИСЦИПЛІНАРНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	
91	Дисциплінарні справи мають розглядатися впродовж розумного строку, а також необхідно встановити часові обмеження для відкриття дисциплінарного провадження та накладання дисциплінарних санкцій.	Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи № R(94) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам «Незалежність, дієвість та роль суддів» від 13 жовтня 1994 року - Принцип VI-3; Рекомендація Європейської мережі рад суддів щодо рад суддів у Європі, Рим, 2011 рік, звіт за 2010-2011 роки, ЄМРС - пункт 3.12; Основні принципи незалежності судової влади, ухвалені сьомим конгресом Організації Об'єднаних Націй з профілактики злочинності та поведження з правопорушниками (Мілан, 26 серпня – 6 вересня 1985 року) та схвалені резолюціями генеральної Асамблеї 40/32

		від 29 листопада 1985 року та 40/146 від 13 грудня 1985 року - пункт 17
92	<p>[В Португалії в процесі дисциплінарного провадження щодо судді] інспектор має 30 днів для завершення етапу розслідування.</p> <p>Обвинувачення надсилається судді, який може представити аргументи і докази на свій захист у часовий термін, що не перевищує 30 днів.</p> <p>Дисциплінарна процедура має бути завершена протягом 18 місяців і є конфіденційною до моменту остаточного рішення.</p> <p>Тимчасове відсторонення [судді] від виконання обов’язків [протягом дисциплінарного розслідування або дисциплінарної процедури] не може тривати більше, ніж 180 днів із можливим продовженням цього терміну у виняткових випадках - це на 90 днів.</p>	Презентація експерта Проекту USAID «Справедливе правосуддя» пана Маріо Бело Моргадо (суддя Верховного Суду Португалії, колишній дисциплінарний інспектор Вищої ради юстиції Португалії) на практичному семінарі для дисциплінарних інспекторів та членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України «Розслідування фактів неналежної поведінки судді» (24-26 липня 2013 року, м.Алушта)
93	<p>[В Португалії] після одержання справи інспектор повідомляє про це Вищу раду, вказавши день початку розслідування. Це повідомлення важливе для того, щоб забезпечити можливість призупинення строку давності дисциплінарної справи на строк до шести місяців у випадках, якщо порушник точно не відомий, і якщо розслідування почалося протягом 30 днів з моменту, коли Вища рада дізналася про відповідні обставини дисциплінарного порушення.</p> <p>Протягом 30 днів інспектор повинен звітувати про результати розслідування і запропонувати передати справу до архіву чи відкрити дисциплінарне провадження.</p> <p>Інспектор має 30 днів для завершення «інструктивної» стадії провадження.</p> <p>Обвинувачення надсилається поштою чи вручається судді особисто, інспектор встановлює термін від 10 до 30 днів для представлення захисту.</p>	Презентація експерта Проекту USAID «Справедливе правосуддя» пана Хосе Мануель Кардозо (суддя Апеляційного суду міста Лісабон (Португалія), колишній член Вищої ради юстиції Португалії) на робочому семінарі «Практичні аспекти дисциплінарної відповідальності судді» (9-10 грудня 2011 року, Івано-Франківська область, с.Татарів)
	ОПУБЛІКУВАННЯ РІШЕНЬ В ДИСЦИПЛІНАРНИХ СПРАВАХ	
94	Рішення по [дисциплінарних] справах [щодо суддів] мають бути опубліковані незалежно від того, чи слухання проходили за закритими дверима чи були публічними.	Монреальська універсальна декларація про незалежність правосуддя (Перша світова конференція по незалежності правосуддя, Монреаль, 1983 рік) – пункт 29 (параграф 2)
95	Остаточні рішення з дисциплінарних питань повинні бути опубліковані.	Рекомендація Київської конференції з питань незалежності судової влади в країнах Східної Європи, Південного

		Кавказу та Центральної Азії «Судове управління, відбір і підзвітність суддів» (Київ, 23-25 червня 2010 р.) – пункт 25
96	У Норвегії дисциплінарні рішення оприлюднюються лише в анонімній формі. У Португалії дисциплінарні справи є конфіденційними до винесення остаточного рішення (тобто рішення без можливості оскарження). У Данії, Англії та Уельсі, Франції, Італії, Португалії та Словенії історія дисциплінарних порушень судді не видаляється автоматично з його особової справи.	Презентація експерта Проекту USAID «Справедливе правосуддя» пана Хосе Мануель Кардозо (суддя Апеляційного суду міста Лісабон (Португалія), колишній член Вищої ради юстиції Португалії) на практичному семінарі «Добір суддів та дисциплінарна практика: здобутки, досвід Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та її діяльність в нових умовах» (Київ, 19-20 лютого 2015 року)
	ОСКАРЖЕННЯ ДІЙ / РІШЕНЬ В ДИСЦИПЛІНАРНІЙ СПРАВІ	
97	Рішення про дисциплінарне покарання, відсторонення від посади чи звільнення мають бути предметом незалежної перевірки. Цей принцип може не застосовуватись до рішень верховного суду або до рішень законодавчих органів, прийнятих при розгляді справ в порядку імпичменту чи при додержанні аналогічної процедури.	Основні принципи незалежності судових органів, схвалені резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї ООН від 29 листопада та 13 грудня 1985 року – пункт 20
98	Мають існувати засоби судового захисту проти дисциплінарних рішень. Їх можна оскаржувати в вищому національному суді.	Європейська конвенція з прав людини - стаття 6.3; Рекомендація № R(94) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам «Незалежність, дієвість та роль суддів» від 13 жовтня 1994 року - Принцип VI-3; Висновок № 10 (2007) Консультативної ради європейських суддів (КРЕС) - пункт 64; Висновок № 3 (2002) КРЕС – пункт 72; Магна Карта суддів, ухвалена під час 11 пленарного засідання КРЕС у Страсбурзі 17–19 листопада 2010 року - принцип № 6

99	<p>На рішення, прийняті інспектором протягом дисциплінарного процесу, можна подати скарги (до Вищої Ради), але їх не будуть розглядати до розгляду остаточної пропозиції інспектора щодо дисциплінарного порушення, для того щоби уникнути спроб перешкодити дисциплінарному провадженню.</p>	<p>Презентація експерта Проекту USAID «Справедливе правосуддя» пана Маріо Бело Моргадо (суддя Верховного Суду Португалії, колишній дисциплінарний інспектор Вищої ради юстиції Португалії) на практичному семінарі для дисциплінарних інспекторів та членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України «Розслідування фактів неналежної поведінки судді» (24-26 липня 2013 року, м.Алушта)</p>
	<p>ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА</p>	
100	<p>Через свою складність та завантаженість, функцію дисциплінарної відповідальності судді повинна підтримувати надійна система адміністрування інформації. Процедура притягнення судді до дисциплінарної відповідальності має усі ті ж характеристики, які є у судових справах. Тому інформаційна система повинна забезпечити ті ж самі характеристики та функціональність, що й хороша автоматизована система документообігу у судах. Крім цього, система повинна забезпечити достатню функціональність для того, щоб дисциплінарні інспектори могли відстежувати процеси та вносити необхідну інформацію, документи, тощо.</p> <p>Система повинна виконувати набагато складніші функції, ніж звичайне введення інформації та її демонстрація. Вона повинна забезпечити потребу в інформації, яку менеджери (тобто члени ВККСУ) потребують для винесення рішень стосовно притягнення до дисциплінарної відповідальності.</p>	<p>Презентація експерта Проекту USAID «Справедливе правосуддя» пана Кертіса ДеКлу (колишній суддя Окружного суду 9-го округу штату Індіана, США) на робочому семінарі «Практичні аспекти дисциплінарної відповідальності судді» (9-10 грудня 2011 року, Івано-Франківська область, с.Татарів)</p>

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ПРОЕКТ “СПРАВЕДЛИВЕ ПРАВОСУДДЯ”

СПИСОК МІЖНАРОДНИХ ДОКУМЕНТІВ

- Європейська конвенція про захист прав людини
- Основні принципи незалежності судових органів, прийняті Генеральною Асамблеєю Організації Об’єднаних Націй у листопаді 1985 року
- Бангалорські принципи поведінки суддів та коментарі до них
- Європейський статут суддів – MEDEL (Європейська асоціація суддів за демократію та свободу) (1993 р.)
- Європейська хартія про статус судді – Рада Європи (1998 р.)
- Магна Карта суддів – Консультативна рада європейських суддів (2010 р.)
- Рішення Європейського суду з прав людини
- Висновки та рекомендації Консультативної ради європейських суддів
- Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи
- Рекомендації та висновки Європейської мережі рад суддів
- Висновки Венеціанської Комісії (Європейського Союзу та Ради Європи) щодо декількох країн
- Рекомендації та висновки Управління Організації Об’єднаних Націй з наркотиків і злочинності (2011 р.).